గుసగుసలు

స్థలము : ఒక చక్కని తోట   ప్రవేశము : మల్లెపూవు నీలిపూవు

సమయము : రాత్రి 12 గంటలు.

[భూమిపై ప్రాకుచున్న మల్లెతీగెకు ఒక చక్కని పూవుపూసింది; అతిసమీపము లోనే ఒకచిన్ని అడవితీగె కొకనీలిపూవు పూసింది—ఒయ్యారంగా ఒకప్రక్క కొరిగిన మల్లెపూవును ముద్దెట్టుకోబోయింది గాలితాకున చెంతనున్న నీలిపూవు—తెల్లచీరె సవరించుకొని కండ్లన్నీ విప్పిచూచి....'అవతలకు జరుగు' అన్నది మల్లెపూవు.]

నీలిపూవు :—ఆకాలం దాటిపోయింది.

మల్లెపూవు :—ఏమన్నావు !

నీ :—ఏమన్నానేమిటి ! నీకెంతగౌరవము లోకంలో ఉన్నదో, నాకు అంతే ఉన్నదీ అని....

మ :—చాలు ! చాలు ! ఎవరైనావింటే నవ్విపోయేరు ! నీ నల్లని రూపంతో, వన్నెకు వాసికిరాని నీకులముతో, నాతో సమానమైన గౌరవంపొందుతావా ?

నీ :—కండ్లన్నీ విప్పిచూడు.

మ :—ఎందుకు ?

నీ :—నేను కవులచే పొగడబడినాను; నేను గౌరవింపబడుతున్నాను.

మ :—ఏ వాఙ్మయంలో !

నీ :—ఆంధ్రవాఙ్మయంలో.

మ :—ఎప్పటిమాట ?

నీ :—ఆధునికాంధ్రవాఙ్మయంసంగతి.

మ :—సరెలే ! ఆధునికాంధ్రకవుల కొక నియమమున్నది గనుకనా ! ...నీమీదా వ్రాశారు పద్యాలు ?.

నీ :—దర్జాగా ! ఒక్కసారి పాతభారతి పత్రికలు తిరుగవేయకపోయావా ?

మ :—ఈకాలంలో, కవిత్వం వ్రాయడానికేది అర్హమైనవస్తువో తెలిసినవారేరి ? నీలిపూవుమీదా కవిత్వమే !—బిచ్చగానిమీదా కవిత్వమే !—మురికిగుంట మీదా కవిత్వమే !

నీ :—చాలు ! చాలు ! పూర్వకాలపు మాటలింకా పోలేదా ? కాలము మారినపుడు కవిత్వం మారదా ?

మ :—ఔను ; చాలామాటలు నేర్చేరు ఈ రోజులలో ! నాకొలది జీవితకాలము లోనే ఎన్నెన్నో విషయాలు వింటున్నాను. ముఖ్యంగా ఆధునికాంధ్రవాఙ్మయం మాటవిన్నప్పుడల్లా హృదయం పగిలిపోతున్నది.........కవులకు స్వాతంత్ర్యము బలసిపోయింది ; వ్యాకర్ణం వెనుకబట్టింది ; ఛందస్సు చదలుపటి పోయింది ; నియమం, ఏర్పాటు చేసే కవిరాజు లేడు—ఏర్పడియున్న నియమం తప్పితే దండించే భూనాయకుడు లేడు. వెధవ బిల్లులన్నీ ప్యాన్ చేయకపోతే, కవిత్వంలో నియమాలు తప్పినవారికి, అన్యభాషాపదాలు చేర్చి వాఙ్మయాన్ని కలితీచేసిన వారికి, శిక్షతప్పదని ఒక శాసనం తయారుచేయగూడదూ, మన మద్రాసు శాసనసభ ? రక్తంకలితీవల్ల జాతి పాడైపోతున్నదని జర్మనీవారిమధ్య ఒకశాసనం ప్రవేశపెట్టలేదూ ?... ...

ప్రతివారు ఏదోఒక విషయాన్ని పురస్కరించుకొని వ్యాసాలు వ్రాసేవారే! మాట్లాడేవిధంగానే వ్రాయాలని పర్లాకిమిడివైపునుండి ఒకటే పెడబొబ్బలు!.... ...ఆధునికాంధ్రవాఙ్మయ జగత్తంతా కూడా అల్లకల్లోలంగా ఉన్నది—కండ్లు మూసుకుంటే ఏకొలది నిముషాలకో రాలిపోయే నాకెందుకీగోల? ఆంధ్రవాఙ్మయానికి రానున్న దురదృష్టపు రోజులనుగాంచి భయముకలుగక తప్పదు: అంతేకాని మరేమి లేదు

సీ:—ఈలాంటి భయంతో నీవు రాలిపోతే, మరల పుట్టకతప్పదు ఈభయం ఇప్పుడే తీర్చుకోవడం మంచిది. అయినా నామాటలు వింటావనే ధైర్యం. లోకంలో దేనికైనా అంతుకలదుగాని, కాలానికి లేదు. కాలం గడచినకొలది ప్రతివస్తువులో మార్పు వచ్చి తీరుతుంది. దాదాపు ఒక నూరుసంవత్సరముల క్రిందనున్న పరిస్థితులు నేడులేవు. పరాత్పరుని సృష్టిలోనే అప్పటికి ఇప్పటికి మార్పు స్పష్టంగా కనబడుతున్నది... ...డార్విన్ థియరీ ప్రకారము చూస్తే కొన్నివందల సంవత్సరాలకు పూర్వము మనుష్యులంతా కోతులవలె ఆకారంగలిగి ఉండేవారట, కాలంగడచిన కొలది క్రమేణ ఈ 20 శతాబ్దికల్లా ఒకవిధమైన ఆకారాన్ని పొందేరు. ఇంకా వేయిసంవత్సరాలు గడిచినయెడల వేరే వింతరూపము మనుష్యులకు రావచ్చును. ఈవిధంగా రూపాలే మారిపోతున్నప్పుడు అభిప్రాయాలు, అభిరుచులు, ఆశలు, ఆశయాలు మారటములో విచిత్రమేమున్నది? దేశముయొక్క నైసర్గికపరిస్థితులలోనైనా మార్పురాక తప్పదు; కొన్నివందల సంవత్సరాలైన తరువాత బెజవాడ ఆనకట్టకు రెండువైపులా కృష్ణానది సందుచేసుకుని రెండుపాయలుగా ప్రవహింపవచ్చును; దానికి సమీపములోనున్న కొండలన్నీ కోతబడి నేలమట్టం కావచ్చును........రమ్యహర్మ్యాలలో, ఉయ్యాలమంచాలమీద నిమీలితనేత్రాలతో ఆనంద మనుభవించుచున్న తాము ఒక అర్ధగంట కాలములో ఇండ్లులేక పాడుదిబ్బలమీద ప్రాకులాడవలసివస్తుందని ఎన్నడైనా అనుకున్నారా బీహారు ప్రజలు? కాలముయొక్క ప్రభావం అలాంటిది. బాహ్యప్రపంచాన్ని ఆవిధంగా అల్లడి తల్లడిచేస్తూఉన్న కాలం, కేవలం భావనాప్రపంచముమీద ఆధారపడియున్న వాఙ్మయాన్ని కల్లోలపరచకుండా పోతుందా? కృష్ణాస్రవంతికి వక్రగమనం నేర్పేకాలం భాషాస్రవంతిని ముక్కుసూటిగా ప్రవహింపజేస్తుందా? సీసము, సిమెంటులతో బందోబస్తు చేయబడిన ఆనకట్టలే, కాలంగడచిన కొలది బలహీనమై తెగిపోతుంటే భాషాస్రవంతికి అడ్డంవేసిన నియమాలు నిలువగలవా? సజీవమైనభాష వర్షాకాలంలోని కృష్ణాస్రవంతివలె పొంగి పొరలవలసినదే; ఉపనదులు నీరుతెచ్చి పోసినట్లు, క్రొత్తపదములు, ఇతరభాషా పదములు, వచ్చి చేరవలసినదే; భాష అభివృద్ధి కావలసినదే;

ఆంధ్రసామ్రాజ్యలక్ష్మికి పసుపుకుంకుమల ప్రాప్తి తప్పిపోయి చాలసంవత్సరాలు గడచినవి. మహమ్మదీయుల పరిపాలనా కాలమున వారి భాషాపదములగు 'ఫసలి', 'తహశీలుదారు' మొదలగునవెన్నియో మనభాషలో చేరినవి. తరువాత

ఆంగ్లేయులపరిపాలనా కాలము వచ్చినది; ఇప్పుడు 'రోడ్డు', 'సప్లయి', 'పేపరు' మొదలగునవి లెక్కింప వీలులేనన్ని పదములు వచ్చిచేరినవి; ఇతర రాష్ట్రములందు నివసించుచున్న ఆంధ్రు లెందరో ఆయా ప్రాంతముల వారిభాషాపదములను వాడుకలోనికి తెచ్చుకున్నారు. ఈ పదములను మనమిపుడు తీసివైచినచో మనయాటసాగదు; మనభాష మనకే క్రొత్తయగును. ఇట్లు అన్యభాషాపదములు ఏయేకారణముల మూలముననైనా మన భాషయందు చేరక తప్పదు. ఇందులకు చింతపడవలసిన పని లేదు, భాషయందుమార్పు లెప్పుడు కలిగినవో, భాషాసంప్రదాయముల యందుగూడ మార్పువచ్చి తీరుతుంది. ఆంగ్లభాషా ప్రోద్బలమువలన నే[illegible]నభాష లోనికి, ఖండకావ్యములు, చిన్నికథలు, క్రొత్తతీరు విమర్శనలు వచ్చిచేరినవి. ఎచ్చట మంచికలదో దానిని భద్రపరచుకోవడంతప్పా!

మ:— నీవు చెప్పేది వినడానికి సొంపుగానే ఉన్నది... ..అయితే ఈ కల్లోలానికి కారణమేమిటి? కర్తలెవరు?

నీ:— మానవుల అభిరుచియందు భేదంతోపాటు వాఙ్మయంలోగూడా భేదం కలిగి తీరుతుంది

పంచమవేదమైన భారతమును అనువదించి ప్రశంసల నందిన నన్నయభట్టునకు నిలయమైన రాజమహేంద్రవరమే నేటికి, తెలుగువాని విజ్ఞానానికి మూలస్థానముగా ఉన్నది. వీనుమిగిలిన నేటికవులలో చాలమంది అచ్చటే ఉన్నారు. ఆంధ్రవాఙ్మయవాహిని కడ్డముగానున్న ఆనకట్టయొక్క ఇనుపతలుపులను సాహసించి కొంచెం తెరిచాడు వీరేశలింగంపంతులు. ఆయన యుగపురుషుడు, ఆంధ్రవాఙ్మయంతోపాటు ఆయన ఇంకా జీవించేఉన్నాడు; ఎప్పటికి ఆలాగే ఉంటాడు. తరువాత శ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వరకవులు దారితీశారు. 'జెండాపై కపిరాజు' అనే వీరిపద్యంలోని 'జెండా' శబ్ద ప్రయోగానికి ఆరోజులలో పండితప్రకాండు లందరూ గర్జించారట సింహాలకువలె! ఇంకా మన మప్పటికిపుట్టలేదు, ఆవిషయాన్నిగూర్చి విపులంగా మాట్లాడడానికి క్రమేణ వాఙ్మయంలో మార్పుకన్పించింది, సాహితీసమితి మొదలగు సంఘములుఏర్పడినై; కథలు, ఖండకావ్యాలు, బయటపడినవి. ఇంతలో పర్లాకిమిడి కొండకోనలనుండి గర్జించింది, రామమూర్తిసింహము: వ్యవహారిక భాష అములులోనికి రావలెనని. ఇందుకు పత్రికల నిండా విమర్శనలే; దానితో ఎఱ్ఱపెన్సిలు చేతపట్టారు రామమూర్తిగారు, విమర్శించేవారి గ్రంథాలలోని లోపాలను లోకానికెరిగించారు, పూర్వకవులుగూడా తమ కాలము నాటి వ్యవహారిక భాషనే గ్రంథాలలో వాడేరని నిదర్శనాలు చూపించారు ...దీనికి తోడు ఆధునికాంధ్ర కవికుమారులను బాగా ప్రోత్సాహపరచినై పత్రికలన్నీ: ఎన్నోవిధములైన వింత రచనలతోటి ఆంధ్రవాఙ్మయవధూటియొక్క కళ్యాణమహోత్సవంరోజు కట్నాలు పంపించారు కవికుమారులంతా. ఈవిధంగా మంగళప్రదమైన మార్పు వాఙ్మయంలో కలిగింది.

మ:— ఐతే పూర్వకవులను వీరిముందు పనికిరానివారంటావా?

నీ:— ఈప్రశ్న ప్రస్తుతం అందరూ అడుగుచున్నదే; కొంచెం ఆధునికులను గూర్చి అభిమానంగా ఉన్నట్లు గ్రహించిన వెం

టనే ప్రతివారు ఇదే ప్రశ్న !!... ...పూర్వకవులకు రాజాదరణ బాగాఉన్నది; వారు ఆరాజునకు మెప్పించడానికి రసవంతమైన గ్రంథాలు వ్రాశారు. వారు అన్ని విధాలాపూజనీయులు. వారిని ఎవరూ విమర్శించరు. లాక్షణికకవులు, ప్రబంధకవులు, శాస్త్రకవులు, ఆంధ్రీకరణకవులు, కావ్యకవులు, ద్వ్యర్థికావ్యకవులు, శతక గేయ కవులు, తమనేర్పుకొలది గ్రంథాలు వెలయించారు. వారికాలమున కవి అనుగుణంగా ఉన్నవి, మనంకూడా మనకాలాని కనుగుణంగా పోవడం తప్పా! అప్పటికి ఇప్పటికి శబ్దజాలంలో మార్పు లేదా? నన్నయలోని 'వలపదు' అనేశబ్దము, 'వలదు'. 'వల్దు', 'వద్దు', 'ఒద్దు'గా మారిపోయినది. 'వచ్చినవాడను', 'వచ్చినాడను', 'వచ్చినాను', 'వచ్చాను', 'వచ్చా'గా మారిపోయినది. ఇప్పుడు విభక్తిప్రత్యయములలోనివి కొన్ని నన్నయకాలములో లేనే లేవు. 'కొఱకున్', 'వలనన్', 'లోపలన్' అను విభక్తి ప్రత్యయములు నన్నయకాలములో కానరావు ఇప్పటి సప్తమీవిభక్తిలోని 'అందు' అను ప్రత్యయము నన్నయలో 'నీయందధికధనంబుగొని' అను వింత అర్థములో గానవచ్చుచున్నది. ఇట్లు ఎన్నోని చూపవచ్చును. ఈవిధంగా భాషంతా మారిపోయినపుడు, ఆ 13 డవ శతాబ్దపు భాషనే ఈ 20 వ శతాబ్దంలో గ్రంథాలలో వ్రాయుమనడం పొరపాటు కాదా! అట్లా వ్రాయనివాళ్ళంతా పూర్వకవులను నిరసించినవారౌతారా? ఆ 13 డవ శతాబ్దపు భాషనే మనం వ్రాస్తుంటే, మృతభాషకును, జీవద్భాషకును భేదమేమి యుండును? ఇనుపపట్టాలతో బిగించినా, జీవద్భాష నిలుస్తుందా? 'శబ్దస్థితి లోకవ్యవహారమును బట్టి గ్రహింపవలెను' అన్నారు పెద్దలు. అయితే 'లోకము'ను శబ్దానికి శిష్టలోకమన్నారు. అప్పుడు శిష్టులెవరని ప్రశ్న వచ్చింది. మొన్నటివరకు, కవిత్రయం వారిని, శ్రీనాథుని, కలిపేరు కొందరు; కొందరు పోతన్నను తోసి రాజన్నారు. కారణమేమిటి? శకటరేఫకు, రేఫకు ప్రాసవాడేడట! అర్ధబిందు ప్రయోగం పాటించలేదట! ఎంత అన్యాయం?... నిజంగా తెల్లవాడు మనభాషను ఇటాలియన్ ఆఫ్ ది ఈస్టు అన్నప్పుడు, అర్థంకాకపోయినా, పోతన్నగారి పద్యాలలోని సంగీతము వినే అన్నాడనుకుంటాను ... . సరే! పండితులు మాట్లాడేభాషను వ్రాయవచ్చును అని మనస్సు కుదిరించుకొన్నారు కొందరు బుద్ధిమంతులు పండితులు సులభముగా అర్థమయ్యేరీతి మాట్లాడగలరు గదా. బిచ్చగాడు ఇంటికి వస్తే "భిక్షుకా! తండులంబులు నిండుకొన్నవి చెచ్చెరబొమ్ము" అని కొక్కొండ వెంకటరత్నం పంతులుగారివలె మాట్లాడేవారు చాలాఅరుదు. అట్లామాట్లాడినా లోకంలో వ్యవహారం ఎంతవరకు సాగేదీ తెలియనివారున్నారా? ప్రస్తుతం ఇంగ్లండులో పార్లమెంటువారు, రాజకుటుంబమువారు ఉపయోగించే భాషను ప్రమాణంగా తీసుకొనుట లేదా? అలాగే మనపెద్దలు మాట్లాడే భాషను మనం గౌరవించగూడదా?

మ :—భాషసంగతి అల్లాఉంచు. పద్యాలలో భావాలు ఏలాగున్నవి? ఎప్పుడు ప్రియురాలని ... .ఇదేగా గోల!

నీ :—ఇది రెండవపొరపాటు. ఆధునికాం

ధ్రకవికుమారుల గ్రంథాలు చక్కగా చదివితే ఆవిషయం బోధపడుతుంది; ఇందు, కొందరి పద్యాలలో గనుపించే లలితమైన భావాలు మన వాఙ్మయానికి నూతనములు. ఆంగ్లవాఙ్మయానికి కీట్సు, షెల్లీలవలె ఆంధ్రవాఙ్మయానికి రాయప్రోలువారు, దువ్వూరివారున్నారు; ఈ నూతనయుగానికి ఆహ్వానగీతములు పాడారు.

'పూలబిడ్డల ప్రీతి నుయ్యాలలూపు
పవను డెరుగడు తొడిమలు సడలుననుచు'

....

మొదలగు, సుబ్బారావుగారి గీతములు ఆంధ్రవాణికి అలంకారములు. వెంకటపార్వతీశ్వరకవుల ప్రకృతిపరిశీలనము, సాహితీసమితివారి, అందు ముఖ్యముగా శివశంకరశాస్త్రిగారి రచనలు, ఆంధ్రవాఙ్మయానికి నూతనత్వాన్ని తెచ్చిపెట్టినై; శాస్త్రిగారిని ఆంధ్రుల లీహంట్ అన్నారు మంగిపూడి వెంకటశర్మగారి రచనలు హితోపదేశములతో నిండియున్నవి; నిజంగా వారు వ్రాసిన 'ముద్దుకత'ను జూచి తెనుగున కింత తియ్యదనముందా అనుకున్నాను. అదేమి దౌర్భాగ్యమోగాని తెలుగువాని కేవిధంగా స్వాతంత్ర్యం లేదు; తనభాషను సంస్కృతానికిబానిసగా చేశాడు. ఎన్ని సంస్కృతశబ్దాలు వాడితే అంత పెద్దకవి! తెనుగునుడికారములోని తియ్యందనం తెనుగు బాసయొక్క కులుకుందనము తెనుగువాడే తెలిసికోలేకపోతే తెనుగుతల్లిగతి ఏమికావలెనో!

ఏవిధంగాకూడా ఆధునికాంధ్రకవికుమారుడు అనాదరింపతగినవాడుకాడు. 'విశ్వనాథ'వారికలం ఏదారిని ఏవిధంగా నడవమన్నా నడుస్తుంది! ఆధునికభాషలోని క్రొత్తరుచులు చవిచూడాలంటే వారి రచనలన్నీ చదవగలిగితే చాలు ... ...కవితాశిల్పమెంత రమణీయముగా ఉన్నప్పటికి, అది ఆధునికకవికుమారునిచే వ్రాయబడినదనగానే, విసిరివేసే మహానీయులుండబట్టే, ఇంతగోలకు కారణం! కొంతమంది కులములను బట్టి కవిత్వంయొక్క గొప్పదనం నిర్ణయించేవారున్నారు!

మ:—రాజకీయరంగములోని కులముల విచారణ వాఙ్మయరంగములోనికి వచ్చుటకు వీలు లేదే!

నీ:—నీకు లోకం బాగా తెలియదు. పది రోజులక్రింద, మన పొదలవద్దనే, ఒక యువకు డొకశాస్త్రులగారికి, జాషువాగారి పద్యాలు వినిపించాడు ఆదరంతో; బాగున్నవా? అన్నాడు. 'చాలాబాగున్నవి, కర్త ఎవ'రన్నా డాశాస్త్రిల్లు. 'జాషువాగారండి, క్రైస్తవులు,' అని జవాబురాగానే 'ఛీ! ఛీ! ఏమి బాగుగాలేవు; అచ్చట అసభ్యంగా ఉన్నది, ఇచ్చట తప్పులున్నవి' అని ముఖంచిట్లించాడా నశంకాయశాస్త్రిల్లు. ఇల్లాంటి దురభిప్రాయాలుండబట్టే, మన బ్రతుకిట్లాఉన్నది. ఈలాంటివారుండబట్టే, ఆ కవి ఒకచోట:

గీ. కులములనుబట్టి మంచిచెడ్డలను గొలుచు
స్వార్థలోలుర వాచాలబలముచేత
గట్టువడియున్న తెలుగుభూఖండమందు
క్రైస్తవుల కందు కవుల కెక్కడిది? బువ్వ.

అని వాపోయినాడు; చెప్పుకుంటే సిగ్గుచేటు. ఇది వాఙ్మయానికి పెద్దమచ్చ—చెరగని మచ్చ!

మ:—ఇతరవిషయాలలో నీతో నేను వాదులాడినప్పటికి, ఈలాంటి విషయాలలో

మాత్రం, నేనూ ఒక వేడి నిట్టూర్పువిడువకపోను అభివృద్ధిలోనికి వచ్చేకవులను నిరసించి, వారికి అధైర్యంకలిగించి, నిరుత్సాహపెట్టేవారు, వాఙ్మయానికి గర్భశత్రువులు కాకపోరు. భావికాలంలో విరియబూసే పూలతీగెను లేత ప్రాయమందే గిల్లివేసినట్లు!, ప్రపంచములో ఏ వాఙ్మయంలో లేవు ఈలాంటి విషయాలు, ఇది మనదురదృష్టమె !

నీ :—సంతోషము! అట్టి అభిప్రాయం అందరికీ లేదు. ఈ రోజులలో వాఙ్మయం, పాడయిపోతున్నదని, పాడయిపోయినదని రోదనచేయువారెందరో ఉన్నారు. ఒకరుచెపితే వినరు, తాము దయతో పరిశీలించరు !—ఇది కలికాలం, కలికాలపు కవిత్వం ; చెడిపోయింది,—మారిపోయింది—పచ్చి బూతులు గ్రంథాలలోకి ఎక్కుతున్నవి—అని బిక్క మొగము పెడ్తున్నారెందరో! వీరంతా, రైళ్ళలో అమ్మబడే ఏ 'గుంటూరుగుంట'నో చూచారనుకుంటాను !... ...దయతో.... ఆదరముతో ... చిరునవ్వుతో ...వీను మిగిలిన ఆధునికాంధ్ర కవికుమారుల రచనలలో ఏఒక్క గ్రంథమైన చదవాలని; మంచి హృదయంతో చదవాలని, మనవిచేస్తున్నాను.

నేడు తెనుగుతల్లి 'తెనుగుతోటలో' చక్కని 'జడకుచ్చులు' ధరించి, ఎట్టి 'ఆవేదన'లు లేకుండా, 'కావ్యకుసుమాంజలి' ఘటించి, 'మునిమాపు' వేళ, తన భావియభివృద్ధినిగోరుచు, విశ్వమయునకు 'ఏకాంతసేవ' జేయుచున్నది. పరాత్పరునకు దయరాదా ? తెనుగువాని విజ్ఞానమును ఖండాంతరములందు వ్యాపింపజేయుడా! ద్రావిడభాషలలో నెల్ల తెలుగే నేడు క్రొత్తశృంగారములతో నున్నది ... ...అభిప్రాయములను మార్చుకొనవలెను .... నిజమును గ్రహించవలెను.

మ :—నీ యుపన్యాసం, నన్ను మార్చివేసినది....నీ పలుకులలో సత్యము లేకపోలేదు....అదిగో తెల్లవారినది....మనుష్యులు వచ్చుచున్నారు.

నీ :— ....ఆకులమాటునకు....

--చిరుమామిళ్ల శివరామకృష్ణప్రసాదు, బి ఏ.

'మామిడిపండ్ల పేళ్ళను గురించి'

అను ఆంధ్రభూమి గతమాసపుసంచికలోని వ్యాసం చాలబాగున్నది. ప్రసాదమైన హాస్యముగల అట్టివ్యాసాల బహుళప్రచురణం తమరు తప్పక ఆదర్శంగా పెట్టుకుంటారని తలుస్తాను. బంగినిపళ్ళప్రస్తావనలో రాయలసీమ ఆంధ్రులకు, ఉత్తరసర్కారుల ఆంధ్రులకు గల చుక్కఎదురుతనాన్ని సూచిస్తూ ఈ వ్యాసకర్త చాల చమత్కారముగా వ్రాసినాడు. ఇవి మామిడిపళ్లు బహుళంగా వచ్చేరోజులు అట్టిసమయంలో ఈవ్యాసప్రచురణము కాలానుగుణ్యంగాఉంది అనకతీరదు. కలక్టరు మామిణ్ణిగురించి, సువర్ణరేఖ మామిణ్ణిగురించి వ్యాసకర్తచేసిన ప్రస్తావన లలితమైన హాస్యమునకు తావిస్తూ ఉన్నది. ఒక్కచోటమాత్రం—ముదిరితే పొడుంబుర్రలుగామాత్రం పనికివచ్చే మారేడుకాయల్ని, వైద్యులు సకృతుగా పథ్యపువస్తువుల్లోమాత్రం చేర్చే దానిమ్మకాయల్ని, ఊరగాయ పెట్టుకోడానికికూడా పనికిరాని గజనిమ్మకాయల్ని, పసుపుపచ్చగా పండినా పులుపు విఱుగని దబ్బకాయల్ని స్త్రీల అవయవాలలో పోల్చి మన పురుషకవులు రుచివిస్తారంగల మామిడిపళ్ళను వారిధర్మిమానా రానియ్యకపోవడంలో గొప్పకుమ్మక్కు ఉండితీరాలి—అన్నచోటమాత్రం హాస్యం కొంచెం వెగటుగాఉన్నదని నాభావం. కాని మాయింట్లో ఆడవాళ్లు చదివి మామూలుగ నవ్వేశారుగాని తప్పుపట్టినట్లు కనబడలేదు. పమిటలేని స్త్రీచిత్రమును ముఖచిత్రముగాగల గృహలక్ష్మిని చూచుటకు, బూతుకథలే వినోదమనే వినోదినిని చదువుటకు అలవడినవారికి వెగటుహాస్యపు సరిహద్దునఉన్న ఆవాక్యములు ఏవపుట్టింపవనే చెప్పవలసిఉంది.'—ఆర్. శ్రీరామమూర్తి, బి. ఏ.